

CEV3334

ÇEVRE VE İNSAN

PROF.DR.MUSTAFA TALHA GÖNÜLLÜ

DERSİN AMACI

Bilimin antroposentrik özelliğini sorgulayıp,
doğa ve evreni anlamak,
doğayı doğa gibi hissedecek bilgileri kazandırmaktır.
Doğa merkezci olma ile
insan merkezli olma ikilemi üzerinde durulacaktır.
Bilindik ve yeni gelişmekte olan
insan merkezli çevrecilik konuları sunulup,
bunlar doğa merkezci yaklaşım ile mukayese edilecektir.
Ders kapsamında özellikle yeni gelişmekte olan
çevre bilim alanları ve konuları da tartışılacaktır.

DERSİN İÇERİĞİ

Çevre olarak belirtilen doğa ve kaynaklarımıza bakış;
doğa yönünden insan ve toplumlara bakılması;
doğanın ve insanlığın geçirdiği evreler;
insan ve toplumun çevre ve doğa için doğurduğu
kritik durumların değerlendirilmesi;
sorumluluk ve sürdürülebilirlik;
çevre eğitimi;
insan ve toplum düşüncelerinin doğaya düşen yönleri;
teknoloji gelişimi,
yeryüzünde insan hareketliliği ve afetlerin doğayla ilişkisi.

HAFTALIK KONULAR

HAFTALAR	KONULAR
1	GİRİŞ. KONUNUN ANLAM VE ÖNEMİ. KONUNUN TEMEL BİLEŞENLERİ VE GENEL DURUMLARI.
2	DOĞA VE EVREN. AÇIK VE KAPALI SİSTEMLER. SÜREKLİLİK
3	İNSAN VE ÇEVRE. ANTROPOJENİK ETKİ ÖLÇÜM VE DEĞERLENDİRMELERİ
4	ÇEVRE VE DOĞA TARİHİ
5	ÇEVRE KRİZLERİ
6	ÇEVRENİN SON GÜNÜ
7	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
8	ARASINAV 1
9	ÇEVRE PSİKOLOJİSİ, ASLINDA NEDİR?
10	ÇEVRE EĞİTİMİ
11	TOPLUMLAR. TOPLUM BİLİMİ
12	ÇEVRE VE TOPLUM İLİŞKİLERİ
13	GÖÇ VE ÇEVRE
14	AFETLER VE ÇEVRE
15	DÖNEM SONU SINAVI

GİRİŞ

**KONUNUN ANLAM VE ÖNEMİ
KONUNUN TEMEL BİLEŞENLERİ
VE GENEL DURUMLARI**

ÇEVRE VE İNSAN DÜZENİ

İnsanın en büyük meselesi yine kendisidir. Bu mesele, insanın kendisini tanımasında, çevresine verdiği anlam ve tanımda gizlidir. Bildiğimiz üzere, insan, kendisi ve çevresine verdiği kabuller ile “kendine ait” olduğunu düşündüğü bir “düzen” oluşturmuş durumda. Bu aidiyet durumunu ele alıp, tartışmadan önce; söz konusu bu düzene bakmak için şöyle bir yakınlaşmaya çalışalım. Bu kavramsal düzeni oluşturanın insan olması sebebiyle, bu düzene “İnsan Düzeni” de dediğimizde, gerçekte bu şekilde olmasa da doğru söylemiş oluyoruz.

DÜZENİN BİLEŞENLERİ

İnsan'ın belirlediği düzenin öznesi tabiki insan durumundadır. İnsanın dışındakiler ise nesne olmaktadır. Çünkü, eylemi gerçekleştiren kişinin yani öznenin, yaptığı eylemden doğrudan etkilenen öğeye nesne denilmektedir. Konumuz “İnsan Düzeni” için de nesnelere oluşturan öğelerin bütününe “Çevre” denilmektedir.

ÇEVRE

Antroposentrik bir zihine sahip ifade.

İnsanın çevresi.

İnsanın çevresindekilerin çevresi!

TDK SÖZLÜK: 1. isim Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi (Fiziksel)

2. isim Kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam (Sosyal)

5. isim, mecaz Bir kimse ile ilişkisi bulunanlar, muhit (Sosyal)

8. isim, toplum bilimi Hayatın gelişmesinde etkili olan doğal, toplumsal, kültürel dış faktörlerin bütünlüğü (Sosyal)

ÇEVRE VE İNSAN mı?

İNSAN VE ÇEVRE mi??

BİTKİ

Canlı olmalarına rağmen bir yerden başka bir yere hareket etme özellikleri yoktur.

Ömrü vardır. Yaşar ve ölür.

İNSAN

TDK SÖZLÜK: 1. isim Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.

2. isim Âdemoğlu, âdem evladı

3. sıfat, mecaz Huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli (kimse)

İNSAN

Antropoloji: İnsan: Homo sapiens "wise man = bilge, bilgili, akıllı, hünerli insan". Gelişmiş aletler, kültür ve dil gelişimini sağlamış; daha büyük ve karmaşık yapılu beyini ile öne çıkarak yeryüzündeki en baskın tür durumuna gelmiş olan iki ayaklı bir primat ve günümüzde Homo cinsinin hayatta olan tek türü.

Son derece toplumsallık sergileyen ve toplumsallığa ihtiyaç duyan varlıktır. Aileler ile akrabalık bağlarından devletlere kadar örnekleri sayılabilecek, işbirliği yapan ve rekabet eden çok sayıda gruptan oluşan toplumsal yapılarda yaşama eğilimindedir.

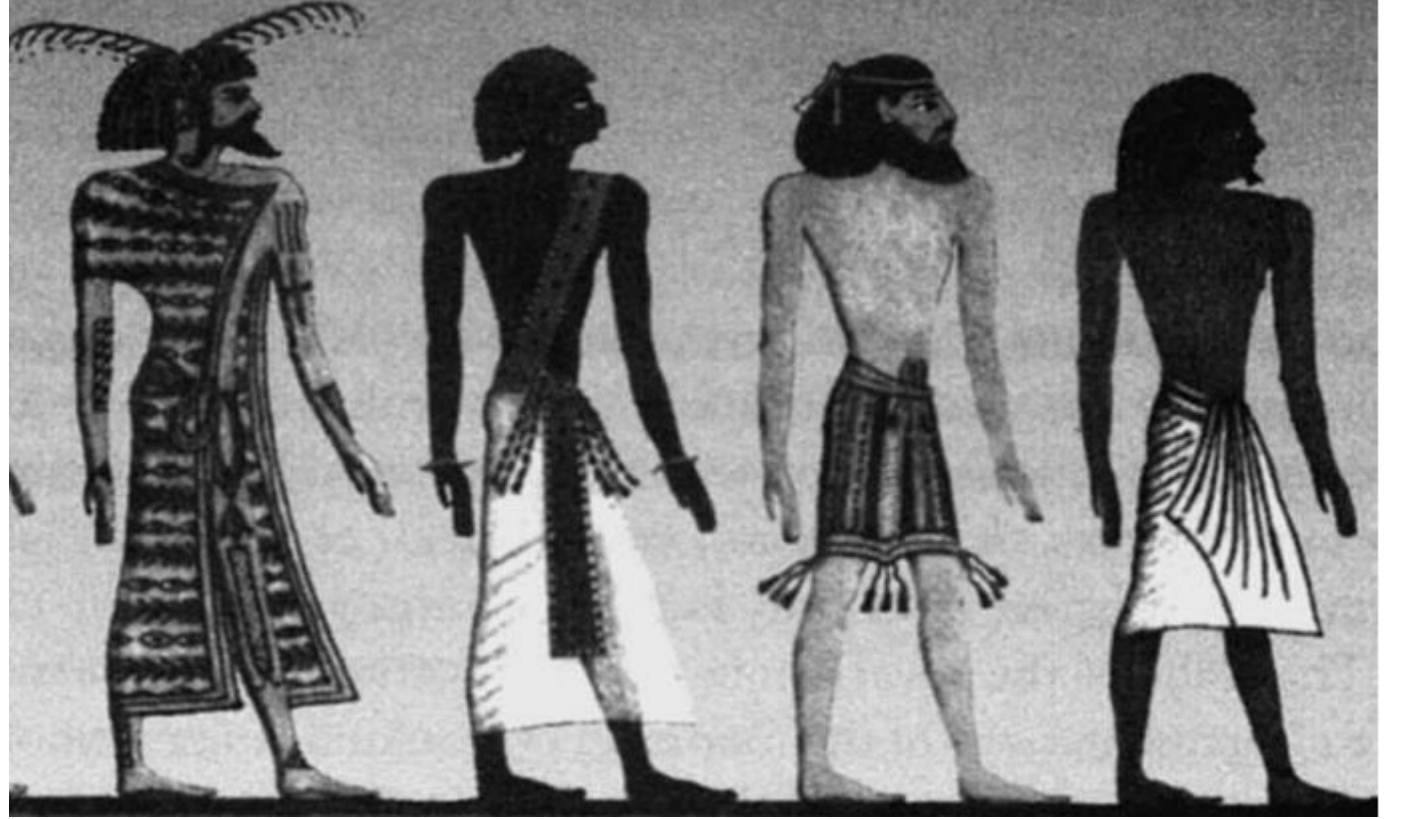
Merak ve insanın çevreyi anlama ve etkileme, fenomenleri açıklama ve değiştirme isteği, insanlığın bilim, felsefe, mitoloji, din ve bilginin diğer alanlarında gelişmesini sağlamıştır.

İNSAN

Bir canlı türüyle başka bir canlı türü arasında benzerlikler olsa da türler üreme engeliyle birbirlerinden kesin olarak ayrılırlar.

İNSAN

İnsanoğlu, doğadaki canlıları kendini merkeze alarak sınıflamaya çalışmıştır. Bu tür sınıflamalar insanlığın tarihi kadar eskidir. En eski belgelere Mısır'da rastlanır. M.Ö. 1350'de Mısırlılar insanları görünüşlerine göre, Kırmızılar (Mısırlılar), Sarılar (Doğulular, Asyalılar), Siyahlar (Afrikalılar) ve Beyazlar (Kuzeyliler) olmak üzere dört gruba ayırmışlardır.

İNSAN

Antropoloji alanı bakışında; **Çin**'de, M.Ö. 2. yüzyılda deri rengine göre insanlar; Solgun menekşe, ten (et) rengi, sarı, beyaz ve siyah şeklinde ayrılmıştır (Gültekin ve Koca, 2002).

Eski **Hintler**de insan deri rengine dair konu araştırıldığında; halihazırda Hindistan'da yedi farklı ırktan bir karışım olduğu görülür. Bunların bilinen başlangıcı, görece koyu tenli Hindistan yerlileri Dravit'ler ile başlar. M.Ö. 2500'de Orta Asya bozkırlarından ayrılmak zorunda kalmasıyla başlayan, beyaz tenli, savaşmayı seven ve hayvan yetiştirerek yaşayan Ari'ler (Aryan'lar) diye anılan göçer toplulukların büyük gruplar halinde göçleri M.Ö. 500 yılına sürmüştür. Arilerin Hindistan topraklarına yerleşmeleri sırasında yapılan savaşlar, Hint kutsal metinlerindeki ilahilerde (Vedalar), beyaz tenli insanlarla kara derili insanlar arasında geçen bir mücadele olarak gösterilmiştir.

İNSAN

İnsanlarla ilgili Antik Çin'de "Yin" sözcüğü ile "Yabancı" anlamı kastedilmiştir. Yabancılara dair siyasi kelimeler kullanılmıştır. Yeryüzü için "Göğün Altı" ifadesini kullanmışlar, "Yi", "Di", "Rong", "Man" ve "Hu" terimleri bunlardandır. Hunlar yani Türkler için "Hu" sözcüğü kullanılmıştır. İngiliz sömürgeciliği sonrasında Çin ile ilgili yazılarda yabancılara "Yin" denilmesi her yazılarda hoyratça "barbar" anlamındaymış şekilde kullanılmıştır. Barbar yakıştırmaları bugünkü Çin kaynaklarında reddedilmektedir. Kendileri dışındaki halkları farklı kelimeler ile ifade ettiklerini ve kesinlikle aşağılayıcı bir sınıflandırma yapmadıklarını belirtiyorlar.

İNSAN

Eski Yunan da İnsan sınıflandırması yapmıştır. M.Ö. 4 yy. Batı felsefesinin kurucularından Yunan filozof Aristoteles, “barbar” sözcüğü ile kentte yaşamayan ve Yunanca konuşmayanları kastetmiştir. Bunların genel olarak uygarlıktan nasiplenmediklerini, kaba ve vahşi olduklarını vurgulamıştır. Aristoteles, barbarların kölelerle aynı sınıftan olduklarını öne sürerken, bu insanların doğaları gereği köle olduğunu öne sürmüştür. Roma İmparatorluğu’nda, Antik Yunan’dan miras kalan bu dünya kurgusuna sahip çıkmıştır ve Roma’nın emperyalist uygulamalarında aynı ayrımcı fikirler hayata geçirilmiştir (Vikipedi).

İNSAN

1492: Amerika'nın keşfi. Kolonileştirmeler. Kendini medeni gören Avrupalıların Amerika, Avustralya ve Afrika yerli halklarıyla tanışmaları. 17. yy. sonları, Avrupalılar, bu halkları insan olup olmadıklarını sorgulamaya başladılar. Yerliler ile kendileri arasındaki farklılıkları, maymun ile insan arasındaki farklılıkla eşdeğer tutmuşlar, yerlilerin insan olmadığı şeklinde düşünmüşlerdir.

John Locke: İngiliz klasik liberalizm düşüncesinin öncüsü İngiliz filozof. Binlerce Afrikalıyı tutup, köle diye pazarlayan Royal Africa Company'nin ortağıydı. Efendinin köle öldürme hakkı olduğunu savunurdu. Ama beyazlar için liberalizmin fikir babalığını yapmıştır. Düşünce özgürlüğünü, insan eylemlerini akla göre düzenlemek anlayışını en geniş ölçüde yayan ilk düşünür olduğu için Avrupa'daki aydınlanma ve Akıl Çağı'nın gerçek kurucusu olarak kabul edilir.

İNSAN

Montesquieu: Fransız politik düşünür. Kuvvetler ayrımı esasını ortaya atması ile tanınır. Kanunların Ruhu kitabında, "Avrupalılar, Amerika'da tek bir insan bırakmadıklarından (Amerika kıtasında kurdukları kolonilerde oraların önceki sahibi yerlileri tarlalarda zorla çalıştırıp telef ettiler) bunca toprağı işlemek için Afrika'da yaşayanları köle olarak kullanmak zorunda kaldılar. Şekeri çıkardığımız bitkiyi yetiştirmek için köleleri kullanmasaydık şekeri çok pahalıya yerdik. Zaten söz konusu olan kişiler tepeden tırnağına kadar kara; üstelik burunları da öylesine patos ki, acımamız imkânsız onlara" demiştir.

Diğer bir sözü: "Erdemli bir varlık olan Tanrı'nın, iyi bir ruhu simsiyah bir bedene yerleştirebileceğini sanmıyorum" olmuştur.

İNSAN

Benjamin Franklin: Amerikalı yayımcı, yazar, mucit, filozof, bilim insanı, siyasetçi ve diplomat. Siyahları “Zenci mümkün olduğu kadar çok yiyen, buna karşılık çok az çalışan bir hayvandır” diye tanımlamıştır.

Immanuel Kant: Alman filozof. Eleştirel felsefenin babası olarak kabul edilir. Irk kavramını ilk kullanan kişi olarak bilinir. Afrikalıların doğadan zekâ almadığını savunmuş ve siyahları doğuştan “eksik akıllı” bulmuştur.

W F Hegel: Alman filozof. Siyahların insanların "yüzkarası" olduklarını savunuyordu.

İNSAN

Monogenizm: Renkleri ve görünüşleri nasıl olursa olsun tüm insanların aynı türün üyesi olduklarını ve aynı atadan geldiklerini, ancak sonradan farklı çevrelere uyum sağlayarak değişik görünümler kazandıklarını savunan görüştür.

Poligenizm: İnsan ırklarının hepsinin aynı atadan gelmediğini, dolayısıyla ayrı türler olarak değerlendirilmeleri gerektiğini savunan görüştür.

İNSAN

Carl Linnaeus, 1753'te İnsan'ın deri rengine göre ayırt ettiği dört değişik ırk tanımladı. Linnee, insanı siyah veya negro, sarı veya Moğol, beyaz veya Avrupalı, kırmızı ya da Amerikalı olarak ırklara ayırmıştır. Onu izleyen biyologlar da fiziksel özellikleri temel alan ırk grupları üstünde çalıştılar. Ne var ki, bu tür sınıflandırmaların bilimsel ve kesin olmadığı daha sonra anlaşıldı. Linnee'nin hayvanlar alemi için teklif ettiği sınıflandırma bitkilerdeki kadar başarılı değildir (Wikipedi).

İNSAN

Anatomist J F Blumenbach (1753-1840): İnsanları Beyaz, Sarı, Siyah, Kızıl ve Kahverengi olmak üzere 5 ırk grubuna ayırmıştır.

İsviçreli anatomist Retzius (1842- 1919): Irk sınıflandırması ölçütü olarak “kafatası endisi” fikrini ortaya atmıştır. Kafataslarını uzun, orta yuvarlak ve yuvarlak olarak sınıflamıştır. Kafatası biçimine dayalı ırk sınıflandırması sonraları ırkçılık tartışmalarının odağına yerleşmiştir.

İNSAN

Francis Galton (1822-1911): İngiltere. Antropoloji, Sosyoloji, Psikoloji, İstatistik. Öjenik, Davranış genetiği uzmanı.

[**Öjenik:** Kaba hâliyle ilk kez Platon tarafından ortaya atılmış, ancak modern anlamıyla ilk olarak Sir Francis Galton tarafından formüle edilmiş, sağlıksız ceninleri ayırıp sağlıklı ceninler yetiştirmenin yollarını arayan, bilimselliği tartışmalı bir toplumsal akım veya toplumsal felsefedir.]

Galton, kendisince “öjeni” olarak adlandırılan ve Amerika'da binlerce siyahinin kısırlaştırıldığı üstün gen teorisini proje olarak teklif etmiştir.

İNSAN

Francis Galton'un seçici yetiştirme yoluyla insan popülasyonunu iyileştirmeye yönelik proje fikrinde, Darwin'in doğal seçim teorisinden ilham alındı. Galton, üvey kuzeni Charles Darwin'in bitki ve hayvan türlerinin gelişimini açıklamaya çalışan evrim teorisinden esinlenerek, bunu insanlara uygulamak istemiştir.

Galton'un ölümünden yıllar sonra, 1924 Virginia Kısırlaştırma Yasası uyarınca 1924-1979 yılları arasında 7000'den fazla siyahi kısırlaştırılmıştır. Bunun gibi birçok eyalette kısırlaştırma yasası (sterilization act) adıyla çıkan yasalarla da kısırlaştırmalar yapılmıştır. Birçok Amerikan başkanı tarafından desteklenen öjenizm, Rockefeller gibi zengin aileler tarafından finanse edilmiştir. John David Rockefeller da, BM Tarım ve Gıda Organizasyonu 2. McDougall Konferansında "Bana göre nüfus kontrolü günümüzde atom silahlarının kontrolünden sonra ikinci en büyük önceliğimizdir" şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

İNSAN

İrk Sınıflandırmasına Karşı Çıkılması:

Avrupa’da İrk isimli eserinde, insanlığın zoolojik bir tür gibi sınıflandırılmasına karşı çıkan Huxley’in izinden giden Ashley Montagu, 1945’te yayınladığı Antropolojide Etnik Grup Teriminin Kullanımı isimli makalesinde ırk kavramının insanlığı açıklamada yetersiz kaldığının altını çizip, "ırk" yerine "etnik grup" teriminin kullanılmasını, böyle bir terimin daha doğru olduğunu belirtti. Montagu’nun etnik grup kavramı, “coğrafi ve sosyal engeller gibi ayrıştırıcı mekanizmalar nedeniyle fiziki ve kültürel farklılıklar taşıyan topluluk” olarak tanımlandı ve bu tarihten itibaren etnik grup kavramının doğruluğu üzerine birçok görüş bildirildi. Günümüzde de büyük ölçüde kabul edilen bu görüş, o dönemlerde Amerika’da çalışan Sosyolog Henry Fairchild tarafından da destekleniyordu. Henry Fairchild, 1944 yılında Harper’s Magazine adlı dergide; tüm insanların aynı kökten geldiğini söylüyor, saf ırk diye bir kavramın olmadığını belirtiyordu. İklim şartları, bir süre aynı bölgede yaşayan insanlara “genellemeler” yapılabilecek değişiklikler kazandırabiliyor.

İNSAN

İnsanların birbirini istemediği, ayrımcılığın çok ayrıntılara kadar indiği dünyada, hiçbir Őeyden haberi olmayan canlı ve cansız diğer varlıkların önemsenmesini sağlamak için aŐılması gereken yol çok uzun ve engebeli olarak gözüküyor.

Çözülmesi gerekli olan “Çevre” probleminin önünde başka problemlerin çözümü bekliyor. İnsanlık problemi!

İNSAN

M.Ö. 4 yy Batı felsefesinin kurucularından Yunan filozof Aristoteles, “barbar” sözcüğü ile kentte yaşamayan ve Yunanca konuşmayanları kastetmiştir. Bunların genel olarak uygarlıktan nasiplenmediklerini, kaba ve vahşi olduklarını vurgulamıştır. Aristoteles, barbarların kölelerle aynı sınıftan olduklarını öne sürerken, bu insanların doğaları gereği köle olduğunu öne sürmüştür.

Roma İmparatorluğu’nda, Antik Yunan’dan miras kalan bu dünya kurgusuna sahip çıkılmıştır ve Roma’nın emperyalist uygulamalarında aynı ayrımcı fikirler hayata geçirilmiştir.

Avrupa’da Orta Çağ, Aydınlanma Döneminde ve devamındaki çağda kendi dışındakilere “barbar” söylemi değişmemiştir. Hatta günümüzde de gelişmişlik iddiası içinde iken geride kalan toplumlara bakışları halen dışlayıcı niteliktedir.

Dışladıkları toplumlara yardım etmemeleri, gelişmelerini engellemeleri, olumsuzluklar yapmaları, kaynaklarını rızaları dışında kullanmaları vs. örneklerdir.

İNSAN

İnsan Beyni: Ortalama 1,5 kg'dır. Hacmi ise 1130 ila 1260 cm³ arasında değişir.

İnsan beyninde bulunan nöron sayısı yaklaşık 86 milyardır.

Beyin Vücut Kütle Oranı (E/S):

Beyin ağırlığının vücut ağırlığına oranı olup; insanda 1:40 oranındadır.

İnsan beyni, hayvan beyinleri ile kıyaslanırken, hayvanların akılsız ve zeki olmayan varlıklar oldukları yanılığı yaygındır.

İNSAN

Hayvanlarda vücut boyutu arttıkça, genel olarak, **Beyin Vücut Kütle Oranı** da artar. Fakat bu korelasyon hep doğru değildir.

Misal: Farenin beyin/vücut oranı insanlarda olduğu gibi 1:40 iken, filin beyin/vücut oranı 1:560'dır. Fillere veya diğer hayvanlara yine de zekâsız diyemiyoruz.

Bu parametrenin korelasyonu güçlü değildir.

Tür	Beyin Vücut Kütle Oranı (E/S)
Küçük karıncalar	1:7
Sivri sincapçıklar	1:10
Küçük kuşlar	1:14
İnsan	1:40
Fare	1:40
Yunus	1:50
Kedi	1:110
Şempanze	1:113
Köpek	1:125
Sincap	1:150
Kurbağa	1:172
Aslan	1:550
Fil	1:560
At	1:600
Köpekbalığı	1:2496
Su aygırı	1:2789

İNSAN

Beyin Kitle İndeksi (EQ):

Beynin kapasitesini belirtir. Her hayvanın beyin kapasitesi ihtiyacına göredir. Etoburların beyin kapasitesi, Otoburlarinkinden daha gelişkindir. Etoburlardaki bu gelişkin kapasite ile avlanmadaki ve sindirmedeki zorluklar karşılanmış olur.

EQ değerleri:

Hayvanlarda genel olarak 1 civarındadır.

Etçiller, balinalar ve primatlarda 1'den büyüktür.

Böcekçiller ve otoburlarda ise 1'den küçüktür.

Tür	Beyin Kitle İndeksi (EQ)
İnsan	7.4–7.8
Bottlenose yunusu	4.14
Katil balina	2.57–3.3
Şempanze	2.2–2.5
Hint şebeği	2.1
Fil	1.13–2.36
Köpek	1.2
Sincap	1.1
Kedi	1.00
At	0.9
Koyun	0.8
Fare	0.5
Keme	0.4
Tavşan	0.4

İNSAN

Beynin kapasitesini (EQ) belirleyen diğer faktörler:

1. Sosyalliğin büyüklüğü ve
2. Yaşadığı popülasyonun büyüklüğüdür.

Yabanda yalnız yaşadığı için tavşanın EQ değeri düşüktür (0.4). Buna karşılık daha sosyal durumda olan at (0.9), kedi (1.0) ve köpek (1.2) gibi hayvanlar sosyallik durumları nedeniyle daha yüksek EQ değerlerine sahiptirler.

Büyük sürüler halinde yaşayan ve daha karmaşık sosyal yapıya sahip olan hayvanların EQ'ları da yüksektir. Bu bakımdan, yunuslar (4.4) ve katil balinalar (2.57–3.3) da oldukça yüksek EQ'lara sahiptirler.

Sosyal bir hayat olmadan insanca yaşadığını düşünemeyen **İnsanoğlu (7.4-7.8)**, birlikte hayatının girift oluşu nedeniyle açık ara Beyin Kapasitesine (EQ) sahip durumdadır.

İNSAN

İnsan beyninin kapasitesi, diğer türlere nazaran yüksektir. Özellikle beynin düşünme, algı, ve dil ile ilgili olan bölümü olan neokortekste çok belirgindir.

Neokorteks insan beyninin kütlelerinin yaklaşık %76'sını oluşturur.

Hayvanlara göre çok daha büyük neokorteksi olan insan, bazı türler ile benzer beyin anatomisi olmasına rağmen benzersiz zihinsel kapasiteye sahiptir.

Uyaranlara karşı insanı uyaran, çevredeki olayların farkına varmasını sağlayan ve homeostazı (Yaşamın devamı için düzenleyici sistemler yardımıyla organizmanın iç ortamının sabit yani dengede tutulması. Akciğer, beyin, kalp gibi organların fonksiyonlarının koordinasyonu ile organizmanın fizyolojik dengesinin sürdürülmesi) sürdüren temel sistemler basit omurgalılar ile benzerdir.

İnsan bilinci modern neokorteksin genişlemiş kapasitesi kadar beyin sapının gelişmiş yapıları üzerine de kurulmuştur.

İnsan beyninin, diğer organizmalarinkine göre yapısal çok farklılıklar görülmekte, her gün yeni tespitler yapılmaktadır. Bu, insanın yaratılışındaki farklılığı ve özgünlüğü göstermektedir.

İNSAN

İnsan beynini özel kılan şeylerden birisi kullandığı enerji miktarıdır. Oldukça küçük bir organ olmasına rağmen vücuda giren kalorinin %25'e yakını tek başına kullanır.

%75 oranda sudan oluşan beyinin tam performans ile çalışması, günlük aldığımız su miktarına bağlıdır. Yani beyninizi sağlıklı tutmak için su bir ihtiyaç.

İnsan beyninde yaklaşık olarak 86 milyar nöron var. Bunun 16 milyarı serebsal korteks denilen, düşünme yetimizi şekillendiren, bilinç, soyut muhakeme yeteneğinin merkezi olarak kabul edilen bölgededir. Bu bağlamda bizim serebsal korteksimiz, bir maymunun serebral korteksine oranla 4 kat daha büyüktür.

Tüm canlıların beyninin harcadığı enerji miktarının milyar nöron başına 6 kilokalori olduğu belirlenmiştir. Buna göre, İnsan beyni için $86 \times 6 = 500$ kilokalori gerekiyor.

İNSAN

Yiyecekleri pişiren tek canlı, İnsan:

Primatlarla ilgili yapılan araştırmada, bir primatın günde 8 saat beslenmesi ile 53 milyar nöronu besleyebileceği ancak bu durumda vücudunun gelişmeyip 25 kilonun altında kalacağı anlaşıldı. Primat ve benzeri canlılar, ağırlıklarının artması gerektiğinden nöronlar yeterince işlememektedir.

İnsan beynini özel kılan yiyeceklerin pişirilmesi olmuştur. Tüm canlılar içerisinde yiyeceğini sadece insan pişirir.

Normal şartlarda 86 milyar nörona ve 70 kiloya sahip bir insanın günde 9 saatten fazla beslenmesi gereklidir. Bunu temin etmek çok zordur. Ancak bu durumda imdada sindirim sistemi yetişmektedir. Bir milyon yıldır insanların yiyeceklerini pişirdikleri tespit edilmiştir. Pişen yiyecek, ağızda daha kısa sürede parçalanıp, sindirim sistemine gitti, daha çabuk sindirildi ve bağırsaklardan daha çabuk emildi. Bu hızlanan beslenme süreci demek, beynimiz dahil tüm vücudumuz için gerekli olan enerji bakımından, daha kısa zamanda daha fazla enerjiyi edinmek demek. Pişirme eylemi, biz insanlara diğer canlılara nazaran çok daha zeki olma fırsatını sunmuştur.

İNSAN

Nüfus: **15 Kasım 2022** itibariyle dünya nüfusu 8 milyar oldu.

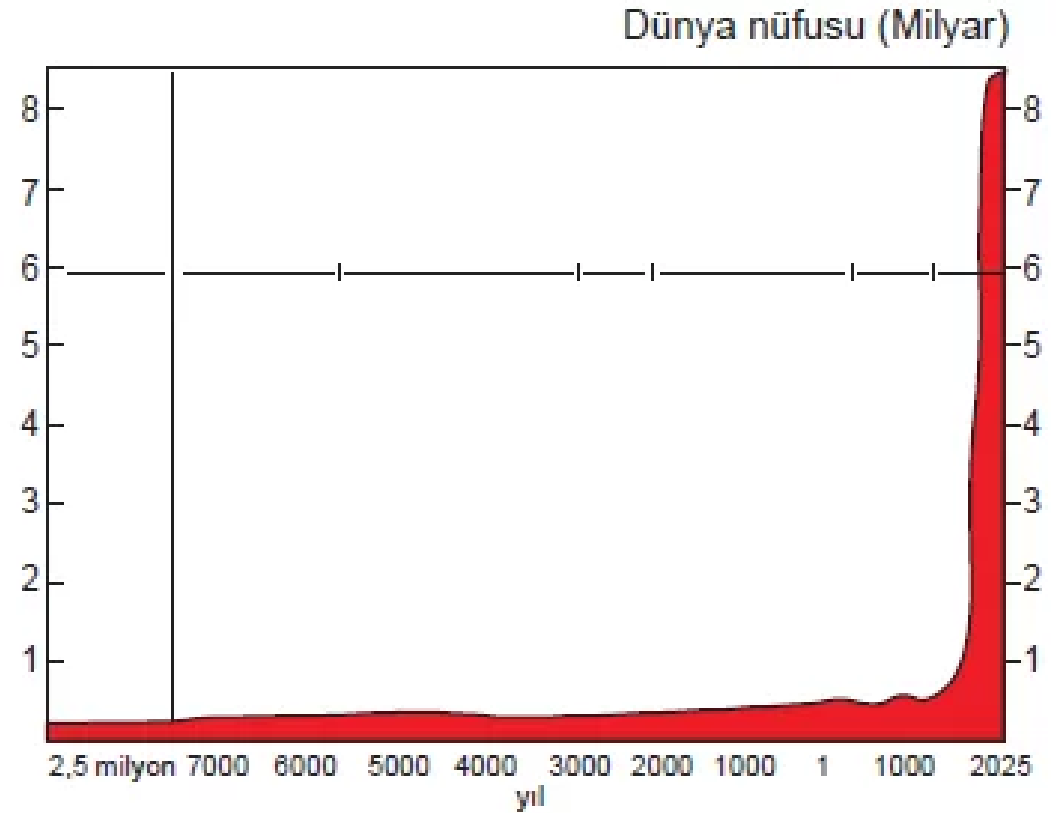
Bugüne kadar **110 milyar insan doğdu.**

Tarih	Nüfus
m.ö.10 bin	1 milyon
m.ö.5 bin	15 milyon
m.s. bir	300 milyon

İNSAN

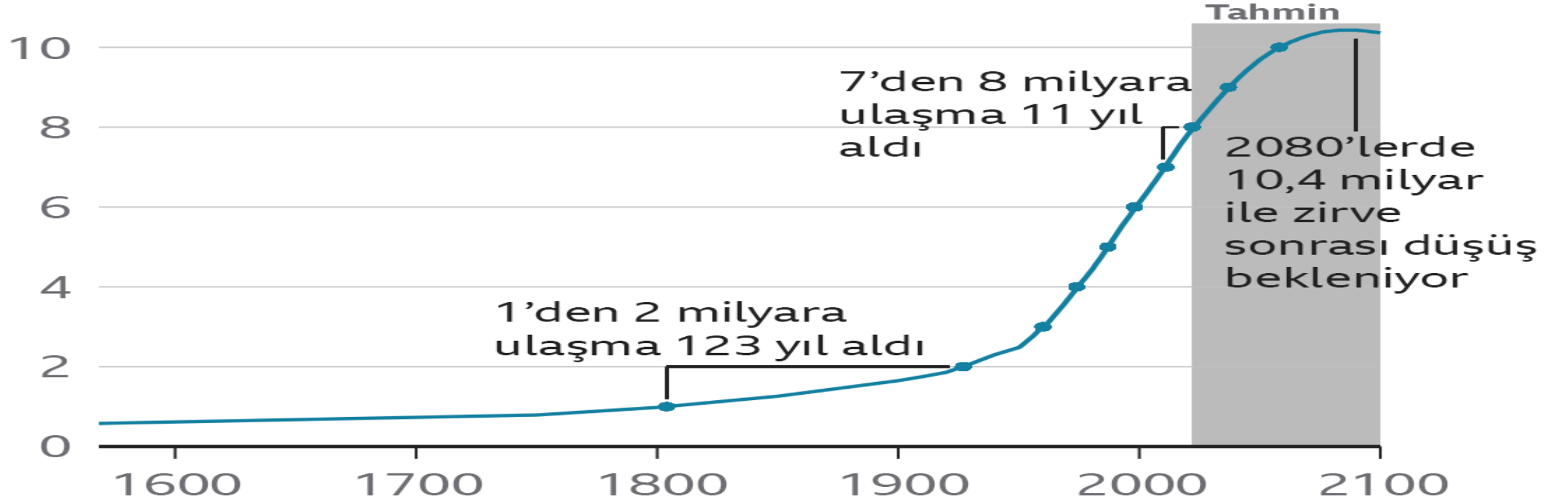
Tarih	Nüfus
m.s.1000	310 milyon
m.s.1500	500 milyon
m.s.1802	1 milyar
m.s.1927	2 milyar
m.s.1961	3 milyar
m.s.1971	4 milyar
m.s.1987	5 milyar
m.s.1999	6 milyar
m.s.2011	7 milyar
m.s.2022	8 milyar

Tarih	Nüfus
m.s.2100	11 milyar (tahmin)

İNSAN

Dünya nüfusu 2022'de 8 milyara ulaştı Nüfus artış hızının yavaşlaması bekleniyor (milyar)

İNSAN

M.Ö.10 bin-M.S.2100 Arası Kıtaların Nüfus Değişimi

Tarih	Nüfus (x bin)						
	Asya	Afrika	Latin Amerika	Avrupa	Kuzey Amerika	Okyanusya	Orta Doğu
m.ö.10 bin	738	242	278	548	39	251	176
m.ö.5 bin	8629	1517	1405	3067	167	260	1668
m.s. bir	106722	15186	11982	29331	725	327	14805
m.s.200	111595	18270	13451	32617	800	334	17097
m.s.400	117263	20677	15105	29718	884	342	17555
m.s.600	123325	24446	16973	21859	977	351	18273
m.s.800	134817	3291	19090	26150	1080	362	20059
m.s.1000	168382	41465	24329	32260	1325	383	20204
m.s.1200	231209	47743	30163	50553	1602	408	19271
m.s.1400	213026	57880	36137	50947	1931	432	16607
m.s.1500	255241	62207	39220	68423	2100	505	17726
m.s.1600	343376	72815	8808	86304	984	579	21594
m.s.1700	366370	80209	12259	98182	1227	651	21253
m.s.1800	656800	85589	20116	149018	7331	783	24568
m.s.1900	902207	140755	66092	300365	81731	5265	37195
m.s.2000	3419032	818847	523211	518664	315552	26024	241784

İNSAN

1071: Malazgirt Zaferi

1095: 1. Haçlı Seferi

1453: İstanbul'un Fethi

1492: Kristof Kolomb, deniz seyahatine başladı. Kolonileşmenin miladı.

Endülüs Devleti yıkıldı. Yahudi ve Müslümanlar İspanya'dan atıldı. İspanya'da yok edilmek istenen binlerce Yahudi II. Bayezid'in gönderdiği gemilerle Osmanlı topraklarına sığındı.

İNSAN

Kristof Kolomb 1492'de, deniz seyahatine başladı. Amerika kıtasını keşfetmiş oldu. Kolonileşmenin miladı oldu. Avrupa'ya dönüşünde esir yerlileri taşımıştır. Keşif kendisine yarar sağlamamış, yaptığı vahşetler ve kölelik bahane edilip çağdaşı sömürge yöneticilerinin de baskılarıyla atandığı valilik görevinden sadece bir yıl içinde alınmış ve takip eden yedi yıl boyunca bu konuda hukuk mücadelesi yaparken ölmüştür. Kolomb'un yeni kıta keşfi, modern Batı medeniyetinin doğmasına yardımcı olan fetih ve kolonileştirme dönemini başlatmış ve kıtada Portekiz, İspanya, Hollanda, Danimarka, İngiltere, Fransa ve Belçika gibi ülkelerin sömürgeleri oluşmuştur.

İNSAN

16. yy. Sanayileşmenin başlangıcı

18. -19. yy. Sanayi Devrimi. Buluşlar. Buhar gücünün kullanılması.

İngiltere: Sermaye birikimi.

İspanyol sömürgelerinden İspanya'ya gitmekte olan gemilerin yağmalanması

Devasa Babür devleti hazinesinin yağmalanması (1753), sayısı belirsiz gemilerle

Britanya'ya taşınması ile Sanayi Devrimine sermaye oluşmuştur (1758-1791 arası).

İNSAN

1800ler: Teknolojik keşifler. Sanayici ve işçi sınıfları. Kentleşme. Köyden şehre göç.

2008: Kent Nüfusu > Kırsal Nüfus

Ortaçağ Avrupa'sında: Feodalizm. Derebeylik. Asil X Serf sınıfları. Serf mal gibi. Göç edemiyor.

İNSAN VE HAYVAN

Hayvan: Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratıklar.

İnsan: Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ BENZERLİKLER

Hayvanların büyük bir bölümünün insanlar gibi 2 gözü, 2 kulağı, 1 ağzı ve 2 burun deliğı vardır.

Fizyolojik ihtiyaçlarımız. (uyku, yemek, su içmek, nefes almak vs. gibi)

Hayvanlar da insanlar gibi ölümlüdür.

Annelik içgüdüleri de vardır.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

Hayvanlar ihtiyaçları dışında avlanmazlar. İnsanlar zevk olsun diye avlanabilir.

Hayvanlar kışkırtılmadan ya da delirmemişse saldırmazlar. İnsanlar nedene ihtiyaç duymadan saldırabilir.

İnsan, insanlara, hayvanlara, doğaya, çevreye sadece kendi çıkarı veya zevki için zarar verebilir.

Hayvanların akli vardır ama fikir yürütmezler.

Hayvanların büyük bir bölümü kendi cinsini öldürmez, insanlar öldürür. Kendi türüne işkence ederek öldüren tek canlı insandır. Vahşet ve katliamlar da yapabilir.

Hayvanlar da utanma duygusu yoktur. Utanma, arlanma, anlama, anlaşılma, vicdan gibi değerleri olan insanlar içinde zaman zaman bunların yerini tam tersi davranışlar alabiliyor. İnsan yalan söyleyebilir.

İnsanların parmak izi vardır hayvanların ise yoktur.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

Hayvanlar türlerine göre insanların yapamayacağı bir çok işi yapabilir (Uçmak, koşmak, zıplamak, taşımak, görmek, duymak vs.)

Hayvan yiyecekleri zaman geçirmeden olduğu gibi yer, yedikleri sindirim sisteminde dönüştürülür.

İnsan yediklerini yemezden önce birçok biçimde dönüştürüp, sindirim sistemine hazırlayarak yemektir.

Ve hatta yedikten sonra, daha sonraki yeme işlerinde kullanılmak üzere, yediklerinin yorumunu yapar.

Barınma bakımından hayvan bulunduğu ortama doğal haliyle adapte olur, uyum sağlar. İnsan, barınma yerini kendine göre dönüştürür, barınağı yapaydır, barınağını fırsat oldukça değiştirir.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

Hayvan giyinmeye ihtiyaç duymaz. İnsan, şartlara ve isteğine göre giyinir, kuşanır.

İnsan her yerde, hayvan ise ancak doğasına uygun yerde yaşayabilir.

Hayvan yavrusu doğduktan sonra en fazla birkaç saat ila birkaç gün içinde ayakları üstünde durup, doğaya uyum sağlar, yaşamını kendi başına idame eder.

İnsan doğduktan sonra en az 8-10 yıl anneye ve bakıcı insanlara muhtaçtır. Ölmeden hayatta kalabilmesi bakımının ve beslenmesinin devamına bağlıdır. Yani insan doğuştan bağımlıdır.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

Her ikisinde de beyin vardır. İkisinde de akıl vardır. Ancak, bunlardan insanda çok, hayvanda az vardır.

İnsan ile hayvan arasındaki farklardan biri de vicdan varlığıdır. Hayvanlarda vicdan duygusu aranmaz.

İnsan mutfakla tuvalet arasında bir bağlantı/aktarma elemanı gibi olmamalı, saygın bir durum sergiler olmalıdır. Çevresine, topluma, insanlığa faydalı olmalıdır. Yaşamak denince sadece mideyi dolu tutmak anlaşılmalıdır. Aksi durumda hayvanla bir bakıma benzeme noktasına gelinir, akli varken kullanmadığı için ayıplanan bir yaratık konumunda olur tabiki.

Hayvanın kendine hakim olma, utanma, adil olma, suç olarak tanımlanmış işlerden kaçınma gibi duygular hayvanda mevcut olmadığından, böyle bir sorumlulukları bulunmamaktadır.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

Hayvan zarar verip vermediğini bilmez, sorgulamaz. Hayvan için kimlik ve eşya bilgisi önemli değildir.

Hayvan sadece yaşam ihtiyaçlarını düşünür.

Hayvanın uzun soluklu yarını yoktur, zamanı ve yarını düşünme, algılama ve yorumlama yönleri yoktur.

Hayvan yalnızca günlük ihtiyaçlarına odaklanır. Yarın endişesi taşımazlar.

İNSAN VE HAYVAN ARASINDAKİ FARKLAR

İnsana has olduğunu bildiğimiz bazı özellikler:

Sanat üretimi	Çevresini değiştirme
Mizah	Dengeden uzak davranış, denge bozucu, değiştirici ve tahrip edici
Yalan söyleme, aldatma	Ahlak kuralları
Estetik algı	Yaşam tarzı değiştirme
Öz farkındalık, öz eleştiri	Bilgelik
Ölüm farkındalığı	İnanma-tapınma ihtiyacı
Zaman algısı	Aşk
Hayatın anlamı	Kelimeler arasındaki bağlantıları anlama, edebiyat

İNSAN

İnsan, ömürlü yani ölümlü ve bencil bir yaratıktır.

Hep ölümsüzlüğü aramıştır. Ölümsüzlüğü aramasının sonucu olan çeşitli olumsuzluklar (ortaya çıkan, gözlenen olgular) vardır. Ölümlü olmanın genel olarak insanları yapısal olarak çılgınlaştıran, aklını kullanmasını arkaya atan bir karakteri vardır. Bencil yapısının baskınlığı ve öndeliği nedeniyle, bu ölümlülük hali insana çok olumsuz gelmekte, olumsuz etki yapmakta ve dolayısıyla olumsuz işleri doğurmaktadır.

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

1900'ler: Afrikalılar, Avrupalılar tarafından hapsedilip İnsan Hayvanat Bahçeleri'nde sergilenmiştir.

1900'lerin başları: Tutsak edilen Afrikalılar, Kızılderililer, Aborjinler, başta Belçika, Fransa, İngiltere olmak üzere pek çok Avrupa ülkesinde topluma teşhir ediliyordu. En çok Afrikalılar sergileniyordu.

1889: Paris. Çoğunluğu Afrikalı 400 tutsak yarı çıplak şekilde sergilenmiş ve 8 milyon insan ziyaret etmiştir. Kısa süre sonra Kuzey Amerika da aynısını yapmıştır. Tutsak Ota Benga.

2. Dünya Savaşından sonra Avrupa'da İnsan Hayvanat Bahçeleri azaldı.

Son İnsan Hayvanat Bahçesi, Belçika'da kapandı.

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

Ota Benga (1883-1916): Çaldığı silahla kendini kalbinden vurup intihar etti.

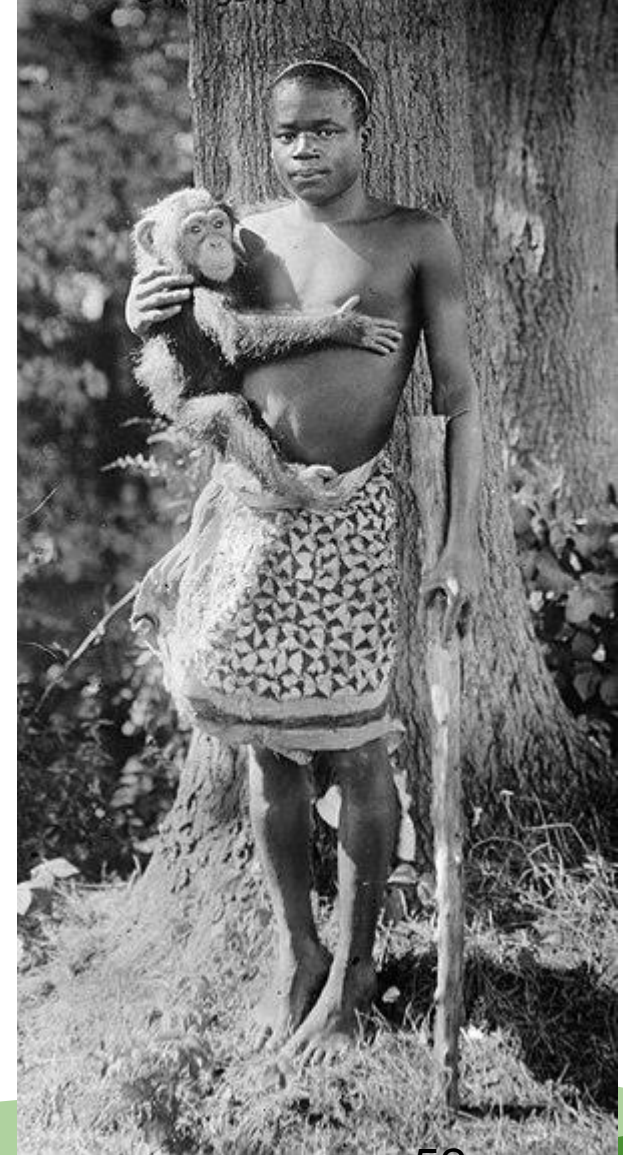
1904: ABD. St. Louis şehri. Dünya Fuarı.

Çeşitli maymun türleriyle birlikte aynı kafeste "İnsana En Yakın Ara Geçiş Formu" olarak teşhir edildi.

1906: New York şehri. Bronx Hayvanat Bahçesi.

Şempanze, goril ve orangutan ile birlikte "İnsanın Eski Ataları" adı altında sergilendi.

Hayvanla insan arası geçiş aşamasını bulma iddiasındaki bilim adamları, üzerinde birçok deneyler yaptılar.

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

1905: Belçika. Liege şehri.

Bir insan hayvanat bahçesi.

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

1909: Almanya. Hamburg şehri.

Alman İmparatoru

II. Wilhelm'in, insan

hayvanat bahçesine

yaptığı ziyaret.

© News Dog Media

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

1958: Belçika. Brüksel şehri.

Belçika Kongo'sundan getirilen küçük zenci bir çocuk, beyaz insanlara kafes içinde teşhir edilirken.

İnsan hayvanat bahçesinin son örneği Belçika'da 1958'de kapatılmıştır.

İNSAN HAYVANAT BAHÇELERİ

Bir Köle Tüccarının Alışveriş Listesi:

1 pigme şefi, şefin eşi, 1 yetişkin erkek,
1 yetişkin kadın, 1 evlenmemiş genç kadın,
2 çocuk, 1 kadın rahip, 1 erkek rahip (veya
tıp doktoru), mümkünse yaşlı.

Hepsi pigme olacak.

Avrupa'da olduğu gibi ABD'nde de bazı araştırmacılar bu tür işlere “bilimsel” kılıf sağlamıştır.

Örneğin, Missouri St Louis'de bir «insan sergisi» akabinde antropolog W. John McGee, evrim kuramından bahsedip, “insan ırklarının zamanla bugünkü biçimine doğru evrildiği, ırk ağacının en üstünde de beyazların bulunduğu, en alt kısmını ise siyahîlerin oluşturduğu” savını yazmıştı. McGee, bu tür sergilerin, insanların nereden nereye evrildiklerini görmeleri bakımından önemli olduğunu belirtmiştir.

ÇEVRE VE İNSAN? İNSAN VE ÇEVRE??

İnsan ve Çevre arasındaki ilişkinin tarihi, tarih (İnsanlık Tarihi) kadar eski bir ilişkidir.

Bu ilişkinin nasıl olacağı, bugün, her zamankinden çok daha önemli bir durum gibi görünmektedir.

Yeryüzünde bir bütün ve birbirini tamamlayan bir düzen mevcut.

İnsan, yeryüzünü hazır buldu. Yeryüzünü tanımayı kendi faydası için düşündü. Yeryüzüne bugüne kadar hükmedici bir «efendi» gibi baktı. Faydalanıcı akılda da oldu, sömürücü akılda da...

İnsan, yeryüzü ile bütünleşmeyi yeryüzünün kendisi ile bütünleşmesi olarak gördü.

ÇEVRE VE İNSAN? İNSAN VE ÇEVRE??

İnsan, yeryüzünde şuurlu olan yegane canlı değil mi?

Yaptığı her işini de şuurlu olarak yapmıyor mu?

Yaptıklarından sorumlu olamaz mı?

ÇEVRE VE İNSAN? İNSAN VE ÇEVRE??

İnsan, yeryüzü ile bütünleşmeyi yeryüzünün kendisi ile bütünleşmesi olarak gördü.

İnsanoğlu, hiçbir zaman **yeryüzünün bir parçası** olacak şekilde kendine bir görev tanımını yapıp, kendine görevler bulacak, eğitecek ve davranacak durumda olmadı.

En önemli ve en öncelikli görev bu değil miydi?

Yeryüzündeki tüm varlıkları tanımayı, bu varlıklardan sadece faydalanma maksatlı hedeflememeli idi.

Önce tüm varlıkları koruyup, muhafaza etmeyi düşünmeli ve sonra fayda noktasına gelmeli değil miydi?

Önce: Varlıkların özellikleri, varlıklarının doğal biçimleriyle idamesi, devam ettirilmesi. 🌱🌱🌱🌱🌱

Sonra: Varlıkların faydalanılacak yönleri. 🌱🌱🌱🌱🌱

ÇEVRE VE İNSAN? İNSAN VE ÇEVRE??

Sorun; Sahiplenmede. İnsanın sahiplenmesi.

Biz dünyayı atalarımızdan miras değil, çocuklarımızdan emanet aldık. Sözü doğru bir söylem midir?

İnsan evrenin ve yeryüzünün sahibi midir?

Sahiplenmeyi Kimden almıştır?? Ya da Kim vermiştir?

Efendi bakışı **X** Misafir bakışı

Emanetçi **≠** Misafir **Farkını konuşalım! Hangisi daha uygun?**

ÇEVRE VE İNSAN? İNSAN VE ÇEVRE??

Sorun; İnsan halen Doğa'yı tanıyamadı.

Ya da işine geldiği gibi tanımaya devam ediyor!

İnsan kendince yürüdüğü Doğa'nın kendisine verdiği cevapları izliyor, görüyor.

Ancak bu cevapları Doğa'yı kayırmadan, sadece kendini düşünerek antroposentrik bilimselliği ile değerlendiriyor. İnsan, Doğa'yı düşünüyorum derken dahi antroposentrik! Acaba Doğa zarar görür ise ben zarar görür müyüm ya da ne kadar zarar görürümün muhasebesini yapıyor.

Kimin dediği olur? İnsanın mı? Doğanın mı?

1. Dersin Sonu